

De Moennik

Historisch tijdschrift van Heemkundevereniging Helden

Helden 1734
detail tiendenkaart

In dit nummer o.m.:

- De kunst- en antiekcollectie in Villa Haffmans
- Beringse Engelandvaarders
- Een drama bij de Pastoorswijer

maart 2014
nummer 50

COLOFON

De Moennik
Periodiek van de
Heemkundevereniging
Helden. Verschijnt drie-
maal per jaar.
ISSN nr. 1570-8128

REDACTIE:

Jos Keijmas, eindredacteur
tel. 077-306 11 55
Wim Daniels
Teesz Dorsters
Patrick van 't Hooft
Raf Janzen
Willemien Severins
Jac Willekens

OPMAAK EN LAYOUT:
Henk Steeghs (Yall-low)
Boy Jacobs

ADVERTENTIE-ACQUISITIE:
Ton Leenders
tel. 077-306 05 66

DRUK:
DTP Graphic Products

WEBMASTER:
Rob van 't Padje

CORRESPONDENTIE-ADRES:
Redactie *De Moennik*
Aan de Koeberg 3
5968 NE Helden
redactie@moennik.nl

Voor vragen over
bezorging en abonnement:
admin@moennik.nl

Prijs los nummer € 3,50
Postabonnement € 11,50
Rekening:
NL64RABO0131044060
met vermelding van
'De Moennik'

Inhoud

- 1** Van de redactie
- 2** Bèjein-gezeumerd
Teesz Dorsters en Cor van Rees
- 5** Kruisen en kapellen
't Kruuts op Ninnes
Leden Heemkundevereniging
- 6** Beringse Engelandvaarders
Giel Keesels
- 8** Een drama bij de Pastoorswijer
Jacques Ratten
- 10** Dekker Sjengske: de man met drie beroepen
Raf Janzen
- 12** Det mó't wel leefde zien
Ann Philipsen
- 15** De kunst- en antiekcollectie
in Villa Haffmans
Joep Haffmans
- 20** Middenpagina
'De Maas geit mèt iés!'
- 24** Zoldergeheimen
Vaandel Aartsbroederschap van
de Heilige Familie Koningslust
Piet Goonmans
- 25** Samen op de foto
In de kinderkamer
Joep Haffmans
- 26** Stand van zaken herbouw
Kasteel De Keeverberg
Ton Hendricks
- 30** Een dorpslager in de jaren vijftig
Henk Steeghs
- 36** Herinneringen van een dierenarts (6)
De kraamvrouw
Wim van Henkelom
- 39** Mijn vader gearresteerd (slot)
Vester Reijnders

Van de redactie

Beste lezers,

Alstublieft, nummer 50, met recht een jubileumnummer dat voor u ligt. In 'Bèjeingezeumerd' wordt stilgestaan bij dit heuglijke feit. Er valt meer heuglijk nieuws te melden. Als u links in het colofon bij redactie kijkt, ziet u twee nieuwe namen toegevoegd. Met ingang van dit nummer versterken Wim Daniëls en Jac Willekens, beiden uit Panningen, ons redactieteam.

In het vorige nummer deden we een oproep om nog niet gepubliceerde foto's te mogen ontvangen. In dit nummer kunt u op twee plaatsen al het resultaat van onze oproep zien. Op de middenpagina prijkt een prachtige foto van een groep vrienden op de bevroren Maas bij Kessel in 1942. Bij 'Samen op de foto' is dat een bijzonder familiekiekje van de kinderen Haffmans in 1928. Voor zulke foto's blijven we zeer dankbaar.

Dank brengen we ook aan de archiefdienst van onze gemeente Peel en Maas. De hulp die heemkundefeden steeds krijgen bij het zoeken naar informatie over het verleden is van onschatbare waarde. Zeker als er in dossiers foto's te voorschijn komen waarvan het bestaan niet bekend was. Bij de rubriek 'Kruisen en kapellen' hebben we daar deze keer al gebruik van gemaakt.

Terugkijkend naar de voorgaande nummers van ons tijdschrift kunnen we constateren dat De Moennik nog steeds een historisch tijdschrift is dat de moeite waard is. Zeker nu ook via de website www.moennik.nl (tijdschrift) aanvullende gegevens van artikelen gelezen en bekeken kunnen worden.

Op naar nummer 51!

Eindredacteur

Bèjeingezeumerd

door Trees Dorssers
en Cor van Rees

De Moennik nummer 50

Wie had kunnen denken dat de uitgave van een lezing over 'Hoof door de eeuwen heen' in november 1995 het begin zou zijn van een respectabele reeks boekjes, waarvan wij u - toch met enige trots - nummer 50 kunnen presenteren. Jacques Rutten, die de lezing gaf, vond het een goede gedachte om de tekst voor geïnteresseerden te bewaren. En zo was het eerste nummer van een eigen tijdschrift geboren. De mensen van het eerste uur, Frans van der Steen, Wiel van Soest, Leo Stals, Herman Dorssers en Jacques zelf noemden het 'Oos Bukske'. Zo bleef het heten tot november 2002,

Omslag 'Oos Bukske'

toen de naam veranderde in 'De Moennik' en Patrick van 't Hooft de leiding overnam. Kortom, het boekje is niet meer weg te denken uit ons heemkundegebeuren. Een uitgebreider artikel over ontstaan en geschiedenis van ons tijdschrift zal ooit nog wel eens geschreven worden. Overigens, de oorspronkelijke titel van deze rubriek was 'Nieuws van de Moennik'. Pas in nr. 22 (okt. 2004) veranderde deze in 'Bèjeingezeumerd' (bij elkaar gesprokkeld).

Gezeumerd

Ook ditmaal hebben we weer heel wat voor u bij elkaar gesprokkeld. Allereerst zijn dat reacties die meestal na het ver-

schijnen van een nummer binnenkomen. Ook is het bij de schrijvers van 'Bèjeingezeumerd' een goede gewoonte geworden om alles wat scheef staat recht te zetten en wat niet volledig is aan te vullen. In nummer 50 van *De Moennik* is dit niet anders.

Kepringele Sil

We beginnen met een misser: onder de foto op pag. 7 van nummer 49 staat bij de naam Kepringele 'Engel Janssen'. Engel of Ingel is de man van wie de bijnaam afkomstig is. Op de foto zien we echter zijn zoon Silvester, beter bekend als 'Kepringele Sil'.

Kleermakers

Nettie Wilms - Naus herkende op de foto van de kleermakers op pagina 11 haar oom Mathieu. Deze broer van haar vader is op 33-jarige leeftijd overleden. Hij staat op de tweede rij, tweede van links, precies onder zijn broer Sjeng.

Mathieu

Motor

We weten nu ook wie de persoon met de motor is op de foto op pagina 32, bij het artikel 'Mijn vader gearresteerd'. Het is een oom van Lei Janssen (van Angeniëznaad ziene Wöllem): Martinus Vanlier. Lei's moeder en zijn oom zijn van Groenes Maan. De foto is genomen voor hun ouderlijk huis aan de Steenstraat in Panningen. Toen Tinus trouwde, verhuisde

hij naar Hout-Blerick. Met zijn motor reisde hij alle Boerenbonden af, want hij was instructeur van veevoerders. De andere onbekende personen heeft Har Verbong weten te benoemen: Frans Wolters en Piet Jaspers.

Seure Sefke

Mevrouw Sitsen - Koch tekende ons een prachtige trouwfoto aan, gemaakt in 1900 van het echtpaar Seuren - Wolters. Het zijn de schoonouders van Sefke Reinders, bekend geworden als 'Seure Sefke' vanwege zijn huwelijk met de dochter van dit paar.

Ze waren allebei geboren in 1869. Margaretha Wolters stierf in 1918 en haar man in 1928.

Telefoon

Bijna 100 jaar geleden (1915) waren er in Nederland in totaal 75.000 telefoonaansluitingen. Ook in Helden werd een voorzichtig begin gemaakt.

HELDEN (dorp) (Hulptelefoonkantoor)
 Diensten: Werkdagen: van 9- vrn tot 1- nm, van 2- m tot 3- nm, van 6- nm tot 7- nm. Zon- en Feestdagen: van 8- vrn tot 9- vrn.
 Eene openbare spreekcel is gevestigd in het Hulptelegraafkantoor.

- 1. Haffmans, E.M., Industrieel nr. 4
- 2. Haffmans, O.M.F., Notaris nr. 2
- Rijkstelegraafkantoor
- Telegraafkantoor

HELDEN-PANNINGEN (Rijkstelefoonkantoor)
 Diensten: Werkdagen: van 8- vrn tot 1- nm, van 2- m tot 3.30 nm, van 6- nm tot 7.30 nm. Zon- en Feestdagen: van 8- vrn tot 9- vrn van 1- nm tot 2- nm.
 Eene openbare spreekcel is gevestigd in het Post- en Telegraafkantoor.

- 3. Hieldersche Stoomsteenfabr., faL. Engels & Co. nr. 3
- 2. Limburgsche Landbouwbond Afd. Panningen nr. 5
- 1. Naaml. Versn. Hieldersche Steenfabr. nr. 1
- Rijkstelegraafkantoor
- Telegraafkantoor

De aansluitingen in 1915

Panningen had drie aansluitingen en Helden-Dorp twee. De namen vonden wij in 'De Naamlijst voor den Telefoon dienst' van 1915. Deze werd uitgegeven door 'het Hoofdbestuur der Posterijen en Telegrafie'. In 1929 waren er al heel wat meer aansluitingen.

In Panningen bevond zich het Rijkstelefoonkantoor terwijl het Hulptelefoonkantoor in Helden-Dorp was. Een openbare spreekceel was er in het Hulptelefoonkantoor.

Men kon door de week alleen bellen als de kantoren bezet waren. Op zon- en feestdagen kon men ook een paar uurtjes bellen, van acht tot negen 's morgens en van één tot twee uur 's middags.

In die tijd werd de verbinding meestal gemaakt door de juffrouw van de centrale. Zij stak de nodige stekkers in de goede contacten. In Panningen was het geen juffrouw maar Handrie Martens die altijd de telefoonaansluitingen tot stand moest brengen. Dat is ook wel eens goed misgegaan. Zo kon het gebeuren dat een zekere neringdoende Wöllem uit Panningen verkeerd werd verbonden: in plaats van een van zijn klanten kreeg hij de vrouw van een van de notabelen (de dierenarts) aan de lijn. Toen hij het er later met Handrie over had, sprak deze de legendarische woorden:

"Loesjtjer òns hêj man, ich hej peróngelik diene pin in mevrouw Van Heukelòm heur gaat getjtòke."

Toch wel gewichtig!

Ergens in de jaren zestig komt Sjeng Peeters uit Dörp bij Reijnen in de winkel om wat spijkers te kopen. Sjeng Reijnen zelf bedient hem. Na over het weer gepraat te hebben, wordt de toenmalige nieuwe toren op het Raadhuisplein gespreksonderwerp. Beide Sjengen hebben er niet dezelfde mening over.

"Waarom moet dat dure ding daar eigenlijk staan?", zegt de Dörper Sjeng. *"Echt wat voor Kepélse zeikers".*

"Nee, nee", zegt Reijnen Sjeng, *"zo is het niet, die toren hebben ze daar neergezet om de Dörper pezeriken te laten drogen!"*

Daar moest Sjeng Peeters het mee doen en hij vertrok met zijn spijkers naar huis.

Enkele jaren later, toen de bewuste toren scheurtjes ging vertonen, moest onze Dörper Sjeng weer eens in de winkel van Reijnen zijn. Hij wilde het met zijn Kepélse naamenoot nog even over de toren hebben en zei: *"Sjeng, je hebt me een paar jaar geleden verteld waar die toren voor diende; gelijk of niet, maar de scheurtjes zijn het bewijs dat die Dörper pezeriken toch wel erg gewichtig waren!"*

't Kruuts op Ninnes

Leden Heemkundevereniging

Waar ooit het Ninnespaadje (vanaf 1956 Koninginnelaan) uitkwam op de Ninnesweg in Panningen stond een stenen kruis met een prachtig gesneden houten corpus. Door een noodzakelijk geachte wegreconstructie werd dat kruis verplaatst naar het nieuwe kruispunt van Ninnesweg, Industrierrein en Koninginnelaan. Bij de aanleg van rotonde De Dèl kreeg het kruis een plek bij die rotonde.

Volgens overlevering zou het oorspronkelijke kruis geplaatst zijn door burgemeester Janssen. De grond waarop het kruis kwam te staan was eigendom van de familie Janssen. Omdat er twee burgemeesters met die achternaam zijn geweest is niet duidelijk welke burgemeester dit heeft gedaan. De plaatsingsdatum kan daardoor slechts heel globaal worden bepaald: ergens tussen 1852 en 1914 (de achtereenvolgende ambtsperiodes van de beide burgemeesters). Op de topografische militaire kaart 1830-1850 staat echter op die plek al een kruis getekend, wat er op wijst dat het kruis er al vóór 1850 heeft gestaan. Mogelijk heeft een burgemeester het kruis laten vervangen. Het blijft echter gissen. Zoals dat bij kruisen vaker het geval is, is niet bekend waarom het is opgericht.

De verplaatsing in 1984 heeft heel wat voeten in de aarde gehad. Tegen de voorgenomen reconstructie van het kruispunt Ninnesweg / Industrierrein / Koninginnelaan waren verschillende bezwaren ingebracht door zowel buurtbewoners als de plaatselijke werkgroep Leefbaarheid en Milieu. De verkeersmaatregelen waren noodzakelijk voor de ontsluiting van het industrierrein in Panningen. Omwonenden vreesden een grote toename van de verkeersdruk voor hun huizen en daardoor aantasting van het leefmilieu. Zij hielden een vurig pleidooi voor het behoud van een grote linde en het wegkruis. "Ik kan me nog herinneren hoe de buurt bij het kruisbeeld is gaan bidden toen mijn vader op sterven lag. En ook als andere buurtbewoners ziek waren, gingen we hier bidden. Daarom moet ook het kruis blijven staan", aldus een in de krant opgetekend citaat van een niet met naam genoemde buurtbewoner. Een verzoek tot schorsing van het raadsbesluit tot reconstructie werd door de Raad van State afgewezen. De lindeboom werd gekapt en het kruis werd verplaatst.

Kruisen
en kapellen

De huidige situatie

Kruis Ninnesweg 1983

Het oude betonnen kruis

Beringse Engelandvaarders

Giel Kessels

In het begin van de Tweede Wereldoorlog werden vaak plannen gemaakt om aan de Duitse overheersing te ontkomen. Dat was ook het geval bij een aantal Beringse jongeren. Zij hadden het plan om met een boot naar Engeland te vluchten.

De smid van Beringe, Frans Hoebers, bouwde voor zijn zoon Tinus een smidse aan de Roomweg in Grashoek. Deze smidse werd een hangplek voor Beringse jongeren. Hier werden plannen besproken die geheim moesten blijven.

Het vrachtschip 'Tonnie'

In de haven van Beringe lag een klein vrachtschip van ongeveer 100 ton voor anker, Tonnie genaamd, bemand door schipper Theo de Vries. Het was een klein druk marmetje dat alleen op de schuit woonde. Op die boot kreeg die groep Beringse jongelingen, in de winter van 1941-1942, Engelse les van pater Pijpers van de Lazaristen.

Diezelfde groep besprak in de smidse het plan om met die kleine schuit naar Engeland te varen. Het waren Leo Tillemans (Petatte Lei of Lei van Neerke), Tinus Hoebers (Tinus van de smeed), Lambert Trienes (van Trienes: Piet), Wiel Grommen, Handrie Kessels (van Sjoep Wiel) en Handrie Naus (van Nause Duurke). Een van de gesprekken werd echter afgeluisterd door de buurvrouw. Haar familie was lid van de NSB. De jongens kregen het affluisteren in de gaten en voelden zich niet meer veilig. Noodgedwongen werd het plan afgeblazen. Schipper De Vries, die bij het plan betrokken was, heeft een vracht genomen en is vertrokken. Lange tijd heeft hij Beringe gemeden. Wij als schoolkinderen wisten ook van de plannen en iedere morgen waren wij benieuwd of de 'Tonnie' met Theo er nog was.

Scheldpartij

In de herfst van 1944 zat ik als schooljongen in de tram van

Venlo naar Beringe en maakte ik het volgende incident mee.

In die tram zaten ook de desbetreffende NSB-vrouw met haar man en schipper Theo de Vries. Toen zij elkaar zagen, was het meteen oorlog. De scheldpartij en tussen de vrouw en Theo gingen heen en weer en werden hoe langer hoe heviger. De NSB-man maande zijn vrouw tot kalme, maar Theo gooide nog wat 'kolen op het vuur'. De NSB-er had een geweer over zijn schouder hangen, omdat hij wacht liep op het vliegveld te Venlo. (Het geweer was een door Beringse jagers ingeleverd wapen!) In Beringe aangekomen en uitgestapt ging de scheldpartij op straat verder. De hele tram stroomde meteen leeg want niemand wou dat missen. Maar de collega's van de NSB-er pakte snel hun fiets en gingen vlug huiswaarts, bang dat zij er bij betrokken zouden worden.

De vrouw sommeerde haar man om te schieten, met als reden, dat Hitler zwaar beledigd was. Haar man was verstandig, kalmeerde zijn vrouw en toog met haar huiswaarts. De schipper riep haar nog verwensingen na met als gevolg dat de vrouw weer woedeaanvallen kreeg.

Het gehele incident heeft verder geen gevolgen gehad.

**Gehurkt v.l.n.r.: Handrie Kessels en Jan Thijssen
Staan v.l.n.r.: Handrie Naus, Tinus Hoebers,
Schipper Theo de Vries
en Wiel Grommen.**

Foto: collectie Johan Kessels

**De 'Tonnie' in de haven van Beringe, liggend onder de kraan van het Landbouwbelang.
Bovenste rij v.l.n.r.: Leo Tillemans en Tinus Hoebers. Vooraan v.l.n.r.: Lambert Trienes, Wiel
Grommen, Handrie Kessels, Handrie Naus en schipper Theo de Vries.**

Foto: archief Giel Kessels

Een drama bij de Pastoorswijker

Jacques Rutton

Waarschijnlijk heeft u nooit gehoord van een 'Pastoorswijker' in Helden. Ik tot voor kort ook niet. Onlangs las ik een procesverbaal van burgemeester Engels d.d. 19 juni 1817.

Op die dag ging in de late avond het gerucht door Helden-Dorp dat twee mannen verdronken waren in de 'Pastoorswijker'. Ook burgemeester Engels hoorde ervan en spoedde zich in gezelschap van zijn adjuncten Van Oijen en Verhaegh naar Helden-Dorp. Onderweg werd ook nog dokter Pierre van Oijen opgeroepen om mee te gaan.

Het is al ruim na tien uur 's avonds als ze bij het watertje aankomen. Engels geeft meteen bevel tot een zoektocht naar de verdronken personen. De eerste vindt men heel snel, de twee-

de pas rond middernacht. Dokter Van Oijen constateert dan dat beide slachtoffers nog maar pas zijn overleden. Hij probeert alles om hun leven te redden, maar zonder resultaat.

De verdronken jongelui zijn Pierre Joosten (20 jaar) en François Philipsen (18 jaar). Pierre is landbouwer en als milicien van 1816 ingedeeld

De overlijdensakten van beide jongelui uit het gemeentearchief.

bij het 45e bataillon, maar is met onbepeldt verlof. François Phillipsen is geboortig van Horst en woont als weversknecht bij de weduwe van Pierre Zijberts.

De twee brachten die avond door met Pierre Peeters (kleermaker) en Jean Janssen (knecht). Het zal wel een warme dag zijn geweest, want om half tien 's avonds besloten ze om nog gauw een frisse duik te gaan nemen. Ze trokken daarvoor naar een ven in de buurt. Toen ze daar een half uur ongeveer gedold en gespetterd hadden, zagen Peeters en Janssen opeens hun twee kameraden aan de andere kant van de vijver kopje onder gaan. Ze wilden wel te hulp schieten, maar het water was erg diep en ze konden geen van beiden zwemmen. Daarom begonnen ze om hulp te schreeuwen. Terwijl ze om hulp roepend rondtrends verdronken hun kameraden, die de zwemkunst evenmin machtig waren. De twee verdronken jongens moeten hebben gedacht dat het ven overall ondiep was. Maar kennelijk zaten er diepe, verraderlijke plekken in.

Op 20 juni gaan Gerard Joosten, de vader van Pierre, en Theodoor Engels, buurman van beide verdronken jongelui, bij burgemeester Engels aangifte van het overlijden doen. Tot zover de trieste gebeurtenissen van die zomerdag.

Waar lag nu de 'Pastoorswijer'?

Burgemeester Engels zegt in het procesverbaal dat de 'Pastoorswijer' vlak bij het dorp lag.

Ik denk dat de tiendenkaart van 1734 uitkomst brengt. Daarop zijn in de buurt van de huidige Nieuwstraat twee vennen getekend. Waarschijnlijk moet de grootste, die het dichtst bij het dorp lag, worden aangewezen als de 'Pastoorswijer'.

Het ven zal wel aan die naam gekomen zijn omdat de pastoor van Helden er het vистrecht had. Al heb ik nooit enig document hierover gezien, toch lijkt dit me de voor de hand liggende verklaring voor de naam.

Tiendenkaart uit 1734.
(Uitsnede Helden-Dorp
met de Pastoorswijer,
zie pijl.)

Foto: archief Jacques Ratten

Bron:
Gemeente Peel en Maas:
procesverbaal d.d. 19-6-1817

www.moennik.nl

Dekker Sjengske: de man met drie beroepen

Raf Janssen

Het is niet te hopen, maar als de crisis aanhoudt komt een situatie terug die vroeger vaker voorkwam: mensen moeten twee of drie banen tegelijk hebben om rond te komen. Omdat geschiedschrijving ook moet gaan over de leefwereld van de *kleinste minse*, beginnen we een serie over hoe gewone mensen in vroeger tijden de kost moesten zien te verdienen. We openen de reeks met Dekker Sjengske.

Dekker Sjengske werd in 1874 geboren als Peter Johannes van den Beuken. Hij trouwde in 1910 met Maria Jacobs en woonde in een voormalig melkfabriekje, dat hij gekocht had van boer en graanhandelaar Lëtjes Wullem (Willem Lenders). Het huisje lag in Everlo naast de sigarenwinkel van Boonen, tegenover de plek waar de huidige Bergweg uitkomt op de Steenstraat. Aanvankelijk was het verleden van het pand nog te zien aan een soort kapelachtige uitbouw aan de voorkant waar de karren met melkbussen werden gelost. Daar maakte Sjengske de entree van een klein winkeltje dat bij een van zijn beroepen hoorde. Zijn kinderen, met name de meisjes, smeekten hem haast om dat kapelachtige uitstulpsel af te breken, omdat ze vreesden anders nooit een vrijer te krijgen. Die druk kon hij niet weerstaan en bij een verbouwing van de woning werd 'de kapel' verwijderd. Dat zorgde er ook voor dat er iets meer ruimte kwam tussen de woning en de trambaan Venlo - Beringe.

Dekker Sjengske kwam uit een familie van dakdekkers en daar had hij dan ook zijn naam aan te danken. Daken maken en repareren was zijn eerste beroep, een vak dat van vader op zoon werd doorgegeven. Strodamen en rietdamen waren zijn specialiteit. Dat werk werd vooral in de zomer gedaan. Daarnaast was Sjengske kapper. Dat gebeurde vooral 's avonds, want overdag hadden de mensen daar geen tijd voor. En natuurlijk 's zaterdags. Dan lieten de mannen zich scheren om er 's zondags mooi uit te zien. Een van de vertrekken in huis was ingericht als scheerkamer, met een grote tafel waar plaats was voor de bakjes met water, de scheerzeep en de

Dekker Sjengske in 1954.

Foto's: collectie
Lies Nadorp-van den Beuken

kwasten. Aarverwante artikelen stonden uitgesteld in het winkeltje: haarspelden, zeep en de onvermijdelijke sigaren en sigaretten.

Als derde beroep was Sjengske huisslager. Dat wil zeggen dat hij bij de mensen thuis het varken ging slachten als dat vetgemest was. Dat gebeurde meestal in het najaar en in de winter. Iedereen had in die tijd een eigen varken voor de slacht.

Omdat bij het slachten en het verwerken van de slacht veel moest gebeuren, ging de vrouw van Sjengske vaak mee om te helpen.

Door deze drie beroepen te combineren kon Dekker Sjengske de kost verdienen voor zijn gezin met zes kinderen.

Dekker Sjengske overleed in 1961. Dochter Lies kijkt met plezier en dankbaarheid terug op die tijd: "Vroeger was het anders. Toen hielpen de mensen elkaar meer op een natuurlijke, vanzelfsprekende wijze."

Met dank aan Lies Nadorp – van den Beuken.

Sjengske met kinderen voor het huis (met de uitbouw) in 1931: v.l.n.r. Harie, Sjengske, Mia, Door, Jan en vooraan Lieske.

Het huis toen de uitbouw afgebroken was (±1954).

Det mót wel leefde zien

Ann Philipsen

De vrouw hoe ich dit kier mien verhaol gaon hale is al tachtig jaor. Onger 't vertèlle zit der ein straolende jóng vrouw tegeover mich aane taofel. Die helder oet de ouge kiekt en mèt laevendige sjtum heur relaas duit.

“Ut is toch wel ein vrèmd verhaol det ich gaon vertèlle. Allein al 't feit det der zoeget zestig jaor overhaen gegaon zien, en toch sjeit hae mich nag gans helder veur de geist. Asof wae ós gister nag gesproke hebbe.

Ich waas toentertied knater verleeft op Adriaan. Ich lierde um kènne mèt Heljese kernis wie ich mèt anger vriendinne urges op ein terras zoot. Hae kwaam derbej zitte en vroeg mich of ich zin hej um ein sjtökske mèt um te wandele naeve de knaal. Vanaaf dae sjoëne zomermiddig waas 't aam.

Ich werkde en wónde oet inne stad, wie zoeveul maedjes. Zonnigs hej ich vrej en reisde dan lichtig mèt de bus nao hoës. Ich zoot aane gooje kank umdet de bus naeve zien hoës kwaam. Lichtig zoog ich um, of zittend oppe bank veur oppe stoep of achter de raam van zien sjlaopkamer. Ouch hae keek oet nao mich. Wae ware hiel vertrouwd mèdein. Det ging vanzelf. Wae kalde hiel get aaf.

Nieuw-Zeeland

As ich smanjigmerges truuk nao mien werkplaats reisde, zoog ich um op zien fietske nao zien werk gaon en ich verheugde mich op ós volgend treffe.

Ut waas op zónne zonnigmiddig det wae wandelde toen hae mich zag, det hae woój emigrere nao Nieuw-Zeeland. Op mien vraog, det as ich neet nao um zou kómme, of hae dan truuk kwaam zag Adriaan 'nae', en det hae noejs mier truuk zou kómme. As jónk, verleeft maedje waas det nagal ein hef-tige bódsjap veur mich. Ich hej toentertied gèn inkel idee wat 'm zoë wiet van hoës droef.

Afeng, 't waas toch ech waor. Hae zou gaon. En ich woort ingesjreve bej ein of anger bedrief det ein overtoch per boeët zou regele. As naoreizende broed veur emigrante. Daoveur mós ich hóngerd gulje sjtorte. Mer mich ouch urges in Den Haag laote zeen. Mèt ein zuske van Adriaan heb ich toen veur

de allerërste kier van mien laeve ein treinreis gemakt. Ich wis van toete nog blaoze. Ich gluif det wae bej iddere overstap ein nej kaertje geköch hebbe.

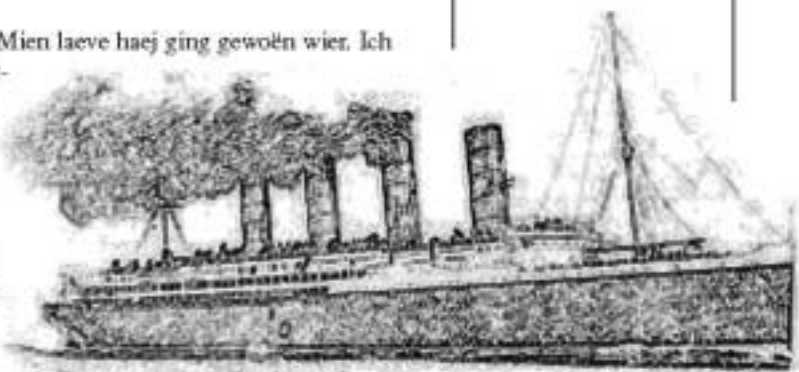
Ich ging op Ingelse les.

Umdet ich mich bej de familie van Adriaan noejts ech op mien gemaak veulde, ich waas dao neet wier as de keuke gekömme, hej ich mèt die minse wèrnig op. Ich móch wel mèt ein bus van Roetje mèt nao Rotterdam, um Adriaan oet te zweije. Zien lètste beeld, ein kleiner waerend figurke aane reling van 'ne groeëte boeët dae um nao Nieuw-Zeeland zou bringe. Wég van mich. Oppe truukweeg kwaam der neemes naeve mich zitte inne bus. Eemes heet mich ein pepermuntje angebooje en det waas 't dan.

Leo

Adriaan waas wég. Mien laeve haej ging gewoën wier. Ich sjaarde veur de oetzet. Daoveur waas ich wel gedwóngte aaf en toe bej Adriaans moder veur geld te gaon vraoge. Um miene linneoeset te kenne kaupe. Dae wooj zuu veur mich neije. Ich dörfde natuurlijk neet tege te sjpraeke en veulde teleurstelling umdet ich nou niks te zegge hej ónger wat veur lakes ich oejts same mèt Adriaan zou ligge. Natuurlijk bleef ich in dae tied neet altied aan hoehs zitte.

Oetgaon mèt vriendinne. Aaf en toe nao unne film inne bioscoop. Dao hierde ich Leo kenne dae de filmkaertjes aafsjeurde. As de film begós, kwaam Leo naeve mich zitte. Wae kregre verkiering en miene toekoms in den vromde rakde achterop. Wies ich oeteindelijk in eine brief aan Adriaan leet weite, det ich neet naokwaam umdet ich neet genógv van um heel. Det waas regelrech geloge en dao veul ich nou nag sjpiet over, Leo waas oppe huuégte van mich en Adriaan mer dao kalde wae neet over. Leo wooy mich. Op unne aovend det ich mèt Leo inne café zoot, woort ich nao hoese gerope. Dao trof ich Adriaans moder en zien zuske, die ein groet deil van miene oetzet opeisde. Det ging dus truuk.

Mien laeve mèt Leo waas good en vol. Wae kregre drej kinger en die zien allemaol good terech gekómme. Toen kregre Leo get, det ich tot oppe daag van vandaag neet kan vatte. Hae woort nót tege mich. Sjoebde op alles en vernederde mich hoe angere beej ware. Hae wantrouwde mich in dingere die ich zónger hum óngermoom en dach det ich 't mèt angere heel. Det heet mich veul pien gedaon. Ut sjloog aevel ouch nurges op. Ich waas nag precies dezelfde vrouw die good veur de kinger en heure man waas. Toch besjloot ich op late laeftiehd um van Leo te sjeije. Der waas neet mier mèt te laeve. Hae is óngertisse doeð.

Internet

Ich bèn kleiner gaon woeëne. Ich heb gen baeter plekske kenne treffe as hoe ich nou bèn. Same mèt mien buure laef ich hej mien laeve, lek ich mien wonde en bèn content.

Mer, vreug inne merge waer ich wakker en kan neet mier truuk in sjlaop kómme. Umdet Leo zien gedraag mich door de kop sjpult. Umdet ich idders kier ouch aan Adriaan dink. Dae nag besjiteit in Nieuw-Zeeland. Ich heb zien sjtraot en zien hoese gegoogeld op internet.

Mer, ich kan um nou, nao al die jaere toch neet laote wete det ich nag altied aan um dink. Det zou zoemer ziene doeð kenne beteikenen. En det wil ich neet op mien gewete hebbe.

De kunst- en antiekcollectie in Villa Haffmans

Joep Haffmans

In *Oos Bukske*, de voorganger van *De Moennik*, schreef Herm Verlaak in november 2000 een artikel over de Villa, het markante notarishuis aan de Kesselseweg in Helden. Als Villa Louisa was het daar rond 1890 gebouwd als woonhuis voor Eugène Haffmans (1864-1915) en zijn vrouw Louisa Gerrits (1869-1935). Vanaf 1919 tot zijn overlijden werd het huis bewoond door een neef van Eugène, de notaris Frans Haffmans Sr. (1893-1982). Diens vrouw Katrien IJzermans (1897-1972) doopte het huis om in Het Zonnehuis.

Alle tien kinderen groeiden in dit grote huis op. Als oudste kleinkind heb ik in mijn jeugdjaren veel tijd in de Villa doorgebracht. Ik was toen al zeer geboeid door de grote hoeveelheid kunst en antiek die in het grootouderlijk huis te vinden was. Deze fascinatie heeft zeker invloed gehad op mijn latere beroepskeuze: sinds 1975 ben ik antiquair en taxateur in

De grote kamer

De fraaie schouw van de open haard in de jachtkamer.

Het versierde urinoir

Utrecht, de stad waar ik eerder rechten was gaan studeren. Zoals Herm Verlaak met zijn vakkundig timmermansoog de architectonische aspecten van de Villa heeft geboekstaafd, zo zal ik hierna aandacht besteden aan een aantal interessante voorwerpen die zich in dit huis bevonden.

De herkomst van de collectie

Soms valt vast te stellen waar bepaalde stukken in de Villa oorspronkelijk vandaan kwamen, maar heel vaak ook niet, want hierover is vrijwel niets vastgelegd. De familie Haffmans was vanaf het begin van de negentiende eeuw in goeden doen. Voorvader Jan Alexander Haffmans (1795-1851) was eigenaar van Kasteel Ooijen bij Broekhuizenwors, dat zijn moeder eerder van een adellijke oom had geërfd. Men kan aannemen dat er toen al fraaie zaken in familiebezit waren, die

later in de Villa terecht zijn gekomen. Ook staat vast dat zowel Jan Alexanders kleinzoon, de notaris Oscar Haffmans (1859-1933), als diens zoon Frans St. regelmatig aantrekkelijke spullen aankochten op boedelveilingen waar zij beroepsmatig bij betrokken waren. Op die manier kwamen veel tinnen en koperen voorwerpen in de Villa terecht. Het is bekend dat Oscar in 1905 op de liquidatieveiling van Kasteel Well een flink aantal antieke wapens aanschafte, evenals een meerdelig Chinees blauw porseleinen servies en nog enkele andere zaken. Katrien IJzermans, de echtgenote van Frans St., was afkomstig uit een welgestelde redersfamilie uit Vlaardingen. Toen eind jaren veertig een ongetrouwd familielid van haar ('Oom Jantje') overleed, kwam er veel antiek naar Helden. Dat was het soort antiek dat veel in het westen van het land voorkwam, maar dat men traditioneel minder in het relatief arme zuiden aantroef: Chinees en Japans porselein, kristal en mahoniehouten meubels.

De entree

Wanneer men via het bordes met de hardstenen trappen de voordeur van de Villa was binnengekomen, kwam men eerst in een lange gang, met aan het eind een trap. De blik werd daar onmiddellijk getrokken naar een grote hoeveelheid Maastrichts aardewerk bordes, die rond en onder de houten trappen waren opgehangen. Het was voornamelijk negentien-

de-eeuws aardewerk uit de fabriek van Petrus Regout van de meer exclusieve soort, met de decors 'Oriënt' en 'Statue'. Aan de muren van de gang hingen enkele jachttrofeeën. De kapstok was vervaardigd van kop, poten en huid van een wild zwijn dat in 1949 op De Waterbloem bij Roggel gesloten was (zie *De Moennik*, oktober 2009, nr. 37, p. 34). In die tijd was een wild zwijn in Midden-Limburg iets zeer uitzonderlijks, tegenwoordig heeft het zich er blijvend in grote aantallen gevestigd. Twee fraai bestoken eikenhouten dekenkisten waarop imposante Japanse bronzen vazen met draken stonden completeerden de indrukwekkende uitstraling van de gang. Aan het eind van de gang bevond zich nog een vertrek, dat altijd diepe indruk maakte op de bezoekers. Het was het toilet, een royale ruimte, die geheel was betegeld en geplavuïsd en voorzien van een prachtige Franse aardewerken wc-pot, versierd met fraaie bloemornamenten.

De grote kamer

De Villa had eigenlijk drie zitkamers, die grote kamer, salon en jachtkamer werden genoemd. De grote kamer lag links van de gang. Hier kwam de familie Haffmans bij elkaar bij gelegenheden als er veel mensen aanwezig waren, hergeen vaker voorkwam naarmate de kinderen een relatie kregen. De grote kamer fungeerde tevens als eetkamer. Tegen de achterwand ervan was een grote schouw geplaatst, met een grote hoeveelheid antieke tegels met Bijbelse voorstellingen. Deze schouw was, evenals de open haard in de jachtkamer, in het midden van de jaren dertig ontworpen door Hein Schilte, de eigenaar van Hotel Antiek, die kennelijk ook artistiek talent had. Gegroepeerd rondom deze schouw stond een gezellig rajetoe

De gang

De wc-pot

De grote kamer

van fauteuils, een divan, krugjes, rook- en salontafeltjes en ander klein meubilair, waar 's zondags in familieverband een glaasje sherry werd gedronken. Deze opstelling, waarin weinig lijn of stijl zat, stond in flink contrast met enkele fraaie oude meesters die aan de muur van de grote kamer hingen. Aan beide zijden van de schouw bevonden zich de portretten van een patricisch echtpaar dat in 1647 geschilderd was door de Haagse schilder Jan van Ravesteyn (1572-1657). Een ander aantrekkelijk stuk was een paneel met een stilleven van vruchten en bloemen, vervaardigd door de Middelburgse meester Johannes Bosschaert (1610-1650). Verder hingen in de grote kamer drie voorouderportretten met de voorstellingen van Jan Alexander Haffmans, zijn moeder en zijn echtgenote. Deze pasteltekeningen uit 1824 van de hand van de rondreizende portretschilder Theodorus Bohres zijn nog steeds in de familie en inmiddels in zes generaties van oudste zoon op oudste zoon overgegaan.

De blik van de bezoeker van de grote kamer kon niet ontkomen aan een grote hoeveelheid blauwe borden aan de muren en dito vazen op kasten en piano. Er zat niet veel lijn in. Delfts aardewerk stond naast Chinees porselein, en Japanse stukken waren broederlijk verenigd met Engels Wedgewood. Een beslist erg fraai en interessant object bevond zich in een hoek, boven de piano. Het was een grote Nederrijns aardewerken schotel met de afbeelding van de Lieve Vrouwe van Kevelaer, die blijkens het opschrift in 1732 vervaardigd was door Paulus Kuijpers, een pottenbakker die werkzaam was in Sevelen, nu gelegen vlak over de Duitse grens, toen evenals Helden deel uitmakend van Pruisisch Opper-Gelder. Van deze schotel wordt gezegd dat ze een huwelijksgegeschenk aan een der voorvaderen was. De plaats Sevelen ligt op enkele kilometers afstand van het dorp Aldekerk, waar de voorouders van de familie Haffmans woonden voordat ze rond 1800 in westelijke richting de Maas overtrokken. Het aanzien van de grote kamer werd gecompleteerd door enkele grote meubels zoals een fraaie beeldenkast uit de renaissance, een barokke kussenkast, een fijnhouten cilinderbureau met fraai inlegwerk, en een grote eettafel waarvan de poot versierd was met rijk beeldhouwwerk.

De aardewerken schotel

De salon

Aan de overkant van de gang bevond zich de salon. Dat was het vertrek waar mijn oma zich het liefste ophield. Met de telefoon, een sigaretje en een glaasje sherry onder handbereik heeft zij daar – zij was invalide en kon niet goed lopen – heel wat dagen doorgebracht. De salon was een zonnig vertrek aan de rechtervoorkant van de Villa, met ramen aan twee kanten. Ook hiervan was de inrichting beslist gezellig te noemen, hoewel er stijlkundig weinig samenhang in zat. Aan het stucplafond hing een imposante bronzen kroonluchter met kristallen pegels. Aan de muren hing fraai polychroom Chinees porselein uit de achttiende eeuw. De schouw was versierd met een vergulde spiegel in Lodewijk XV-stijl, waarmaast zes kleine portretjes hingen, die 'de joodjes' werden genoemd. Zij stelden schrijfgelcerden voor en waren in de achttiende eeuw vervaardigd door de Duitse kunstenaar Christian Dietricy (1712-1774), die zich stevig door Rembrandt had laten beïnvloeden. Hieronder bevond zich dan weer een driedelig bronzen pendulestel, uithundig versierd met een Romeinse strijdwagen. En boven de kussenkast in de salon hing een portret van Mijntje Slaat (1823-1895). Zij was gehuwd met Florentinus Wibaut en was de moeder van Mary Wibaut (de echtgenote van de eerder genoemde notaris Oscar Haffmans), maar ook van de Amsterdamse sociaaldemocratische wethouder Floor Wibaut (1859-1936).

Naast de salon was een klein vertrek dat de vestiaire werd genoemd. Hier konden jassen opgehangen worden en er hingen soms ook wel eens jachtgeweren aan de kapstok. Dames konden er even hun uiterlijk controleren in een spiegel met een gebouwdhouwde en vergulde eikenhouten lijst. Ze zullen zich niet gerealiseerd hebben dat ze dit deden voor een wel heel bijzonder exemplaar. Deze spiegel was bekroond met het wapen van de adellijke familie Van Wittenhorst, oertijds de heren van Kasteel Horst. Willem Vincent van Wittenhorst (1613-1674) was een groot kunstverzamelaar. De lijst die nu een spiegel bevatte had vrijwel zeker eens om een van zijn schilderijen gezeten.

De jachtkamer

Ging men tussen het Regout-aardewerk de trap op, dan bereikte men via een halletje de jachtkamer. Wie hier argeloos binnenstapte wist niet zo snel waar hij het eerst moest kijken. Een grote collectie wapens aan de muren, wandvitruines met

De salon

De spiegel in de vestiaire met het wapen van Van Wittenhorst.

Lees door op pagina 22.

'De Maas geit met ijs!'

Het is februari 1942. De gemiddelde dagtemperatuur die het KNMI in Maastricht die maand meet bedraagt -6.5° . Er zijn dagen bij van zelfs -16.3° . Daar waar de stroming van de Maas gering is (door de zeer lage waterstand) befrist zelfs deze rivier. Dat gebeurt ook bij Kessel. Vandaar dat heel wat mensen uit de omgeving naar Kessel trekken om over het ijs van de Maas te wandelen. Zo ook vier kameraden uit Helden, te weten: v.l.n.r. Sjaar Peters (broer van bekkers Wiel), Paul van Doren,

Pauke Schers en Theij Cox sr. Aan de overkant gekomen laten ze deze foto maken. Hun winterjassen hebben ze op een hoop gelegd om er zo goed mogelijk op te staan.

Je zou haast vergeten dat het oorlog is. Maar dat was het wel degelijk: het op de foto nog onbeschadigde kasteel zou op 17 november 1944 door de Duitsers worden opgeblazen.

Tekst: Jos Kuijnen - Foto: collectie Theij Cox jr.

De jachtkamer

opgezette vogels, een imposante open haard, een stel ijzeren harnassen, een uit hertengeweiën opgebouwde kroonlamp en nog veel meer fraais, zoals een gigantische koekoeksklok waarmit niet alleen een koekoek maar ook kwartels hun mechanisch geluid lieten horen. De wapencollectie bestond uit een aantal waaiervormig opgehangen zwaarden en sabels, een hoeveelheid antieke geweren en een

belangrijke verzameling pistolen. Deze waren, zoals hiervoor vermeld, afkomstig uit Kasteel Well. Het betrof voornamelijk Maastrichtse en Luikse wapens uit de achttiende eeuw. Veel pistolen verkeerden helaas in nogal matige staat. De vijf broertjes Haffmans hadden er kennelijk vaak cowboytje mee gespeeld.

De ingebouwde vitrinekasten met glazen deuren bevatten verschillende vogelsoorten, zowel roofvogels als waterwijd. Die waren allemaal bemachtigd in een tijd dat er van beschermde diersoorten nog geen sprake was. De latere eigenaar heeft de opgezette vogels dan ook moeten laten legaliseren door het Ministerie van Landbouw. In de hoek van de jachtkamer bevond zich een open haard in Oudhollandse stijl. Ook deze was in het midden van de jaren dertig van de twintigste eeuw aangebracht. Hij was samengesteld uit het front van een gebeeldhouwde dekenkist, bijbeltegeltjes, een gietijzeren haardplaat en diverse bouwornamenten, mogelijk ook afkomstig van Kasteel Horst, dat in de negentiende eeuw was afgebroken. De genoemde harnassen dateerden niet uit de ridders-tijd. Deze 'ijzeten mannen' waren in opdracht van de familie IJzermans aan het eind van de negentiende eeuw vervaardigd. De borstschilden van de harnassen waren versierd met een onbekend wapen.

Het zou te ver voeren de honderden antieke voorwerpen die zich in de Villa bevonden afzonderlijk te beschrijven. Bovendien was er in de loop der jaren al heel wat antiek bij de kinderen van Frans en Katrien terechtgekomen. Als er na een huwelijk een huis ingericht moest worden kon er altijd wel een kleine selectie uit het Heldense antiek worden gemaakt.

Na 1982

In 1982 overleed de laatste bewoner uit de familie Haffmans. Frans Sr. was 88 jaar geworden. Een geregeld en matig leven in gezonde boslucht, zonder te roken, heeft ongetwijfeld aan die mooie leeftijd bijgedragen. De familie stond nu voor de beslis-

Foto's:
 Marijke Haffmans
 collectie Joep Haffmans
 collectie Boy Jacobs

sing wat er met de Villa en de inboedel moest gebeuren. Het antiek moest verdeeld worden onder de tien kinderen. Van hen was notaris Frans Haffmans Jr. al meer dan tien jaar daarvoor overleden, zodat zijn zeven kinderen ieder voor $\frac{1}{10}^e$ deel in de nalatenschap gerechtigd waren. Voorwaar een hele klus voor notaris Panken, die de rol van boedelnotaris vervulde. Sommige familieleden achtten het raadzaam, de objecten door Christie's te laten taxeren. Dit Amsterdamse veilinghuis stuurde zijn experts naar Helden en leverde enige tijd later een taxatierapport af. Het rapport bleek echter voor een verdeling niet werkzaam te zijn. Er was gewerkt vanuit de visie van een veilinghouder: voor veel stukken van verschillende kwaliteit was een gemiddelde prijs opgegeven. Bovendien waren veel zaken ongenoemd gebleven of nogal aanvechtbaar omschreven. Met het rapport van Christie's als basis heb ik daarna een complete genummerde lijst van objecten en taxatiewaardes opgesteld. Uiteindelijk heeft op die basis de boedelverdeling plaatsgevonden, waarbij de erfgenamen hun voorkeur konden uitspreken. Als er meerdere gegadigden voor eenzelfde object waren, werd er geloot. Zo is het grootste deel van de collectie in de familie gebleven.

Voor het huis zelf was er binnen de familie Haffmans geen belangstelling. Hoe imposant ook, het was er niet altijd even geriefelijk en het onderhoud had een grote achterstand opgelopen. Het karakteristieke torentje boven op de Villa was al enige jaren daarvoor verwijderd omdat het in deplorabele toestand verkeerde en dreigde in te storten. Het pand ging in 1983 in de verkoop. Evenals in de huidige tijd zat de markt voor onroerend goed toen behoorlijk op slot. Het was een opluchting voor de familie toen de jonge Beringse ondernemer Piet Wijnen voor 450.000 gulden de hoofd- en bijgebouwen en de ongeveer 35 hectaren bijbehorende bosgrond kocht. Wijnen ging al kort na de aankoop op een eigenzinnige wijze over tot sloop, grootschalige verbouwing en gedeeltelijke restauratie van het pand. Het omliggende park vond al snel een bestemming als golfbaan, hetgeen Wijnen nog een fikse boete voor illegaal kappen opleverde. Het was allemaal in de ogen van veel Heldenaren wel erg vlug en rigoureuus gegaan. Het aanhouden van de Villa in de oorspronkelijke staat zou echter ook geen reële optie zijn geweest.

De Ijzeren man

Het einde van de Villa.

Vaandel Aartsbroederschap van de Heilige Familie Koningslust

Piet Gommans

Veel parochies hadden naast een Mariacongregatie voor meisjes een Aartsbroederschap van de Heilige Familie voor mannen. Zoals gebruikelijk in de jaren van het rijke Roomse leven had iedere vereniging een vlag of vaandel. Enkele jaren geleden werd na het leegruimen van de zolder in de kerk van Koningslust het vaandel van de Aartsbroederschap van de Heilige Familie Koningslust aangeboden aan de Heemkundevereniging.

De Broederschap van de Heilige Familie was een lekenorde binnen de rooms-katholieke kerk. Ze werd in 1844 in Luik opgericht door de Venlose kapitein Henri (Henricus Hubertus) Belletable. In 1827 werd Henri beroepsmilitair en ingekwartierd in Maastricht. In 1833 besloot hij dienst te nemen in het Belgische leger. Vier jaar later werd hij een diep gelovige katholiek. In 1844 bracht hij zijn idee voor een nieuwe broederschap in de praktijk. Hij organiseerde bijeenkomsten voor werklieden en arbeiders om samen te bidden en om dronkenschap en uitpattingen af te zweren. Het doel was de ontkerstening in het gezin en de samenleving tegen te gaan.

In 1847 werd de broederschap bij pauselijk decreet verheven tot aartsbroederschap. Dankzij de inzet van met name de paters Redemptoristen kreeg zij in 1894 wereldwijd afdelingen. Ze telde toen in Nederland al ruim 100.000 leden. Medio jaren vijftig van de vorige eeuw was het ledenaantal opgelopen tot ruim 300.000. Daarna begon de neergang; inmiddels bestaat de broederschap niet meer.

Wanneer de broederschap in Koningslust is opgericht is niet geheel duidelijk, mogelijk ergens begin jaren dertig. Op het rechthoekige fluwelen doek met een hoogte van 190 cm en 100 cm breed, staat de heilige familie met Maria, Jozef en het kind Jezus afgebeeld. Het is met de hand gemaakt en afgewerkt met gouddraad. Wie de vervaardiger is van dit prachtige

doek is niet bekend. Het is mooi handwerk met een hoge graad van perfectie. Wel is bekend wanneer de vaandelwijding heeft plaats gevonden. Een artikel in dagblad De Nieuwe Koerier vermeldt dat op donderdag 13 december 1934 door de bisschop van Roermond, Mgr. Lemmens, een plechtige vaandelwijding zal geschieden van de aartsbroederschap der H. Familie, de vereniging van Jonge Boeren en de K.J.V. in Koninglust. Het prachtige vaandel is te bewonderen op de zolder van het streekmuseum 't Land van Peel en Maas.

- Bronnen:
- archief
Heemkundevereniging
Helden
- databank H. Familie
- krantenarchief Roermond

www.maasland.nl

Samen op de foto

In de kinderkamer

Joep Haffmans

In villa 'het Zonnehuis', van de bekende notarisfamilie Haffmans aan de Kesselseweg in Helden, was een aparte kinderkamer ingericht voor de kinderen van Frans en Katrien Haffmans-Uzermans. Zij konden daar spelen onder toezicht van een kinderjuf. Op deze foto uit 1928 zijn zeven (van de later tien) kinderen Haffmans te zien. V.l.n.r.: Bob (1922-1999), Els (1925), Marita (1924-2013), Oscar (1919-1990) met baby Trees (1928), Frans (1921-1971) en Fons (1926-1994). De oudste drie jongens dragen volgens de toenmalige jongensmode een keurig matrozenpakje. Op deze foto ontbreken: Kitty (1929-2003), Maarten (1931-2008) en Erik (1934).

Foto: collectie Joep Haffmans

Stand van zaken herbouw Kasteel De Keeverberg

Ton Hendricks

In het voorjaar 2013 is gestart met de voorbereidingen van de herbouw van Kasteel De Keeverberg in Kessel. Begonnen werd met het rooien van een drietal bomen in de kasteeltuin langs de kasteelmuur en 12 bomen op de kunstmatige heuvel. Dit werk werd gedaan door de eigen vrijwilligers met behulp van het lokaal Bos- en Houtbedrijf Peeters, die dit werk sponsorde. In verband met de status van Rijksmonument is er een intensief contact met de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed.

Iedere schep in de grond is een archeologische opgraving en deze 'verstoringen' worden in samenwerking met de gemeente Peel en Maas, de RCE en de Stichting Behoud Kasteel De Keeverberg besproken en vastgelegd. Daarvoor heeft de gemeente een Programma van Eisen opgesteld en samen met de twee betrokken partijen besproken en bekeken hoe dat plan zo goed en zo goedkoop mogelijk uitgevoerd kan worden. Kort gezegd komt het op het volgende neer: een professionele archeoloog, Xavier van Dijk van het archeologisch bureau RAAP, heeft het toezicht en rapporteert aan de gemeente over de werkwijze en resultaten. Vrijwilligers van Stichting Keeverberg (verantwoordelijk voor de bouw) doen het werk ter

plekke, samen met een aantal amateur-archeologen, onder wie Harry Bouten uit Panningen. Enkele plaatselijke aannemersbedrijven, waaronder de firma Driessen Bouwbedrijf, hebben tegen kostprijs bouwhekken, bouwkraan, materiaal en gereedschap beschikbaar gesteld. Het is de bedoeling dat alvorens de hoofdaannemer begint met de bouw, alle voorbereidende en veelal vertragende werkzaamheden zullen zijn afgerond. Dat is in het eerste kwartaal van 2014.

De huidige 12de eeuwse aanblik van de kunstmatige heuvel met daarop de ronde mergelstenen weermuur.

De ontgraving in de grote toren.

In april 2014 kan dan met de eigenlijke herbouw begonnen worden.

Proefboringen

Een eerste activiteit was het maken van een zevental proefboringen om de opbouw van de kunstmatige heuvel zichtbaar te maken en te achterhalen waar nog fundering en bouwrestanten in de grond zaten. Hierbij werd

al een eerste ontdekking gedaan. In het verleden ging men er van uit dat rond de vierkante toren uit het einde van de elfde eeuw een droge gracht liep. Een boring ca. 2 meter buiten deze toren liet aan de basis van deze toren een veenlaag zien. Een voorzichtige conclusie was dat er blijkbaar een natte gracht in plaats van een droge greppel omheen heeft gelegen. Verdere ontgravingen zullen mogelijk aantonen dat het hier daadwerkelijk om een natte gracht gaat.

Archeologische opgravingen

Volgens plan zijn er drie plaatsen, waar de schop de grond in gaat:

1. Ontgraving van de grote toren (A).
2. Doorgang kelder naar de grote toren (B).
3. Vloer van de wijn- en provisiekelder verlagen (C).

Verdere werkzaamheden:

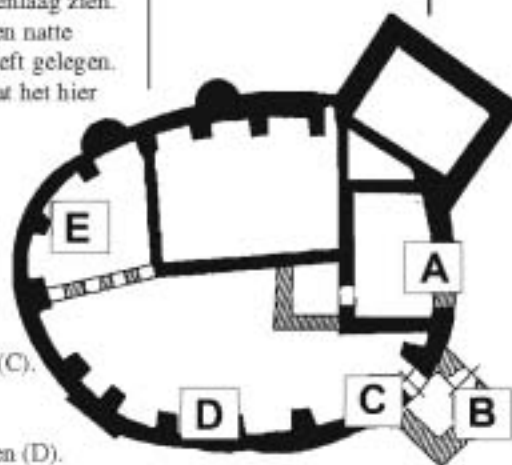
- Klinkers en zand van de binnenplaats verwijderen (D).
- Kunstmatige heuvel opschonen (E).

1. Ontgraving van de grote toren (A) aan de Dorpsstraatzijde

Hierin is de lift gepland waarmee alle verdiepingen van het kasteel toegankelijk worden. Vanaf de Neerhof, zeg maar begane grond, tot en met de zolder. Een totale hoogte van meer dan 22 meter. De weggegraven grond werd gezeefd en de vondsten zorgvuldig bewaard. Ook het muurwerk dat vrij kwam werd ingetekend, gefotografeerd en door de bouwhistoricus André Vierssen nauwkeurig beschreven en gerapporteerd.

Grondboringen in de grote toren.

Plattegrond van de burcht plm. 1400.

Foto's:

Peter Boeks
André Vierssen
Ton Hendricks
Stichting Keverberg
Architectenbureau DMV

De poer of stiep tegen de rondboogfundering uit de 12de eeuw.

In deze toren vond men op 1 meter diepte de fundering van overwegend Maaskeien terug van de grondbogen van de ringmuur. Rond ca. 1350 had men het gedeelte van de weermuur dat boven de grond kwam afgebroken ten behoeve van de aansluiting van de grote toren. In de burchtheuvel liet men de boogfundering zitten. Tegen deze fundering had men ter versterking een ca. 1 m hoge en 1 m brede stiep (steunpilaar) van baksteen gemetseld. Tot zover had professor J. Renaud in de periode 1950 - 1955 de toren ook ontgraven. Nu men dieper groef ging men ook verder terug in de tijd en op ca. 4 m diepte stootte men op de

bovenrand van de vierkante woontoren uit het jaar 1000. Samen met de 15de eeuwse wenteltrap vormt de opgraving op deze plek een belangrijk restant van de bouwgeschiedenis. Bij de herbouw zullen deze elementen zichtbaar gemaakt worden. Na 4 meter diep graven in de toren moet men het werk stilleggen, omdat de fundering van de zijmuren bereikt is. Voordat men verder kan gaan met de ontgraving moet er eerst een hulpc constructie gemaakt worden die de toren ondersteunt en

versteft voor een veilige verdere ontgraving. Er is nog 6 m te gaan! Momenteel wordt aan deze constructie gewerkt. Onze vrijwilligers en amateurarcheologen zijn heel benieuwd wat ze daar tegen zullen komen! In februari hoopt men deze klus geklaard te hebben.

Op zoek naar de fundering van de grote toren.

versteft voor een veilige verdere ontgraving. Er is nog 6 m te gaan! Momenteel wordt aan deze constructie gewerkt. Onze vrijwilligers en amateurarcheologen zijn heel benieuwd wat ze daar tegen zullen komen! In februari hoopt men deze klus geklaard te hebben.

2. Toegang van de lift via de tweede kelder van rechts aan de voorkant
Deze kelder wordt verlengd tot midden onder de grote toren. Een zware klus was het gedeeltelijk afbreken van de trap naar de hoofdingang. Met een 20 kg zware luchtdrukhamer is menig druppel zweet gelaten. Ook hier is het nu even wachten op de constructie, alvorens men dieper kan graven. Hier komt de verlenging van de kelder tot aan de lift. En ook hier zal duidelijk worden of er sprake kan zijn van een natte gracht rondom de oudste toren uit het jaar 1.000,

3. Uitdiepen van de wijn- en provisiekelder

De vloeren van deze kelders worden tot een diepte van meer dan 50 cm uitgegraven om straks een obstakelvrije vloer te krijgen. Zowel in de wijnkelder, als ook in de provisiekelder stootte men op muurwerk van de oude 11de-eeuwse woontoren. In de wijnkelder vond men weer de lichtsploet terug, die professor Renaud al ontdekt had in 1954. In de provisiekelder blijkt de lange muur aan de Dorpsstraatzijde gefundeerd te zijn op de muur van deze toren. Kortom: overal waar de schop de grond in gaat vindt men waardevol archeologisch en bouw-historisch materiaal, waarmee we de bouwgeschiedenis van de burcht nog nauwkeuriger en uitgebreider kunnen beschrijven.

Tijdens de twee Open Dagen die Stichting Keveberg organiseerde werden de vondsten die bij de ontgravingen aan het licht kwamen aan het publiek getoond. Dat publiek kwam in groten getale naar de opgravingen en de vondsten kijken. Op 26 augustus en 3 november 2013 was het kasteel opengesteld voor het publiek. Op beide dagen mochten we telkens ruim 400 bezoekers ontvangen.

Naast de begeleide archeologische opgravingen hebben onze vrijwilligers ook nog andere werkzaamheden verricht. Zo werd de kunstmatige heuvel volledig opgeschoond en vrij gemaakt van struiken en onkruid. Hierdoor kwam het 12de-eeuwse beeld van een burcht aan de Maas weer helemaal tot zijn recht.

Ook werd de bestrating van het binnenterrein van het kasteel opgebroken en opgeslagen in de kasteeltuin. Met behulp van een bouwkraan van de firma Driessen werden talloze bakken zand en klinkers over de muren van de Neerhof geleid, waar ze met een tractor, van de firma Bexalles, naar een plek in de tuin getransporteerd werden.

Dit is de stand van zaken betreffende Kasteel De Keveberg in de tweede helft van november 2013.

Het tongewelf van de tweede kelder (Neerhofniveau).

De burcht na voltooiing van de herbouw.

Een dorpslager in de jaren vijftig

Henk Steeghs

Grashoek, maart 1956. Ik ben 6 jaar. Mijn vader pakt de gereedschapskist en bindt deze achter op de fiets. Als ik wil dan kan ik mee, zegt hij. Vooraan bij het stuur kan ik op de stang van de fiets zitten. Daar heeft hij een plankje bevestigd waarop vaker spullen vervoerd worden. De zware stevige fiets is onmisbaar voor het beginnend slagersbedrijf. "Kom maar mee, dan heeft mam het ook niet zo druk."

Het begin (1940-1950)

Jan Steeghs (1921-1991) was huisslachter van beroep. In 1949 trouwde hij met Mia Gielens (1923-2010). In datzelfde jaar verwierf hij de Vestigingsvergunning huisslachtenbedrijf. Ervaring had hij net na de oorlog opgedaan bij slagers in Venlo en Roermond, maar de eerste kennis van het slagersvak deed hij op bij Mathijs Geuyen, slager, kruidenier en kastelein aan de Roomweg in Grashoek. Hij hielp wel eens in dit bedrijf tijdens en vlak na de oorlog. Daar leerde hij ook zijn vrouw kennen, die van 1938 tot 1949 bij de familie Geuyen werkte. Mathijs Geuyen stierf in 1945 spoedig na zijn terugkomst uit de Duitse werkkampen.

Jan Steeghs in 1950 aan het werk bij frisdrankenfabrikant Gijsen aan de Schoolstraat in Panningen.

De eerste twee jaren van hun huwelijk woonde het echtpaar Steeghs-Gielens in bij Piet en Han Verheijen-Timmermans aan de Helenaveenseweg. Op dit erf bouwde het jonge stel een houten kippenhok. De opbrengst van de eieren was een welkome aanvulling op de inkomsten uit de huisslachten. In de winter vormden die het hoofdincome, in het voorjaar werden de huisslachten minder tot deze in april stopten. De piek lag in november, een maand die meestal koud genoeg was om het vlees te verwerken. Het was tevens de ideale tijd om de kelder te vullen met nieuwe voorraden. In de zomerperiode was Jan in loondienst bij de firma Gijsen aan de Schoolstraat in Panningen. De frisdrankfabrikant had juist zijn piekdagen in de warme periode van het jaar.

'Voor het middageten zijn we weer thuis,' zegt vader. 'Het is niet ver naar de Ketser en daar zijn ook twee jongens met wie je kunt spelen. Er zijn, nu het warmer gaat worden, niet veel 'koeskes' meer die ik buiten moet slachten.'

We rijden langs de coöperatie. 'Mam heeft gevraagd of we een brood meebrengen als we terugkomen.' Daar is het witte huisje van opa en oma naast Geuljen. Maar ik zie oma niet. Even later hobbelen we over het zandpad naar de boerderij van Piet van de Ketser (Wilms). Jan en Dré staan ons voor het huis op te wachten. Er staat een houten ladder tegen de gevel. 'De ladder hebben we al geschroefd,' zegt Dré. Zijn broer knikt instemmend. 'Mag ik het varken vasthouden bij de staart,' vraagt hij. Piet komt uit de boerderij. 'Hulp genoeg Piet, zie ik,' zegt mijn vader. 'De betere hulp komt achter me aan,' antwoordt Piet. Zijn vrouw Marieke en zijn zus Nelke komen ook door de staldeur naar buiten. 'Er staan twee ketels met water op het vuur,' zegt Marieke.

Jan en Mia met dochter Henrie voor de winkelpui in 1956.

Winkel en slachthuis

Vol vertrouwen in de toekomst kocht het jonge echtpaar in 1951 een stuk grond aan de Past. Vullingsstraat dat eigendom was van de H. Hartkerk. De oppervlakte bedroeg plm. 30 are en reikte van de Past. Vullingsstraat tot aan de huidige Johan Spruijstraat. Er werd een huis op gebouwd waarin, met het oog op de toekomst, een winkelruimte voorzien was. De eerste jaren werd deze ruimte verhuurd, omdat nog allerlei diploma's en vergunningen binnengehaald moesten worden.

Geld voor een goed geoutilleerde winkel en werkplaats was er ook nog niet; er moest eerst verdiend worden. Twee hokken op het erf gevuld met kippen gingen daarbij helpen. De kippenhouderij bloeide in de vijftiger jaren. Naast de kippenhokken lag de groentetuin en daarachter nog 20 are akkerland waar aardappelen en/of bieten werden geteeld. Het ploegen, poten, zaaien en oogsten werd naast de andere werkzaamheden tot ongeveer 1960 volgehouden.

Het roodstenen schuurtje met daarin de drie varkensstallen. Rechts de deur van het washok waar de gesloten ruimte was van het rookhokje.

In de jaren 50 lag de slagerij nog min of meer eenzaam tussen akkers en bossen in het centrum van Grashoek. Links van het huis de slachterij.

Speciaal voor de kermis werd een koe gekocht en die stond dan een of twee weken bij de slager op het erf en werd dan geslacht. De vele bestellingen voor de kermis maakten de investering rendabel.

In 1954 was het zover dat het jonge ondernemersrechtspaar de grote stap wilde maken. Maar de bank werkte niet mee aan een nieuwe hypotheek voor het verbouwen en inrichten van een eigen slagerij. Zij kregen een tip om bij landbouwer Meerts voor een lening aan te kloppen. Die leende hen het benodigde geld zodat de verbouwing door kon gaan.

Er werd een slachthuis annex worstkeuken

gebouwd, de winkelruimte betegeld en er werd een gemetselde toonbank ingebouwd – ook helemaal betegeld en voorzien van een wit marmeren werkblad. Er kwam een grote vrijstaande koelkast, al gauw vervangen door een geïntegreerde koelruimte, waarvoor een stuk woonruimte moest worden opgeofferd.

Van fietskarretje tot auto

In het najaar van 1955 kon mijn vader in de nieuwe slagerij beginnen met het slachten en verwerken van de varkens. Dat scheelde heel wat in tijd en inspanning.

In het begin haalde hij het varken nog met zijn fiets en fietskarretje. Jan had een houten kooi getimmerd die precies in het karretje paste. Met een verbaasd kijkend varken op het karretje kwam hij dan terug van de klant. Achter het huis stond een stenen schuurtje met o.a. drie varkensstallen. Daar werden de 'kandidaten' voor een of twee dagen opgeborgen.

Het streven was het slachten tot één dag te beperken. Met de nieuwe slagerij kon dat. Vader deed nog wel huisslachten, maar dat werden er steeds minder. Het slachten en daarna het uitsnijden (oehltreindoën) van het varken kon voortaan thuis in de werkplaats met professionele werktuigen gebeuren.

Met een later gekochte Berini-bromfiets ging het klantenbezoek ook sneller dan per fiets, maar in december 1957 kocht Jan een auto.

Dat maakte het bezorgen ook efficiënter. Bestellingen kwamen voornamelijk uit Grashoek, Helenaveen, Beringe en Panningen.

De wintertijd was voor het slagersechtpaar in die jaren zwaar. De ruimten waarin gewerkt werd waren nagenoeg onverwarmd. Bij extreme koude stond onder de stenen toonbank in de winkel een straalkachelletje. Op de stenen vloer lag een houten vlonder. Vooral bij lange werkdagen (vrijdag en zaterdag) stonden ze achter de toonbank bijna net zo dik angekleed als de klanten die te voet of met de fiets door de vrieskou boodschappen kwamen doen.

Vrijdags werd gewerkt van zeven uur 's morgens tot wel half twaalf 's avonds, vooral om de bestellingen voor de zaterdag klaar te maken. Elke week. Hard werken werd wel afgewisseld met rustigere momenten. Sommige vertegenwoordigers kwamen altijd tegen koffietijd. Dan werd een uurtje en vaak nog langer tijd uitgetrokken om wat bij te kletsen. Plezier maken aan de keukentafel hoorde daar standaard bij. Nooit achterklap, elk mens had zijn leuke kanten. Het was vaak een vrolijke boel en Jan Steeghs wist altijd wel een kwinkslag te geven aan een situatie als dat nodig was om somberheid en verdriet te verdrijven.

'Kom mee naar de stal waar het varken staat', zegt Dré tegen me. We rennen met z'n drieën de schuur binnen. Een varkensnuut steekt tussen twee planken en snuift ons toe. 'Dat is-ie', zegt Dré. 'Hij staat apart.' 'En gisteren en vandaag heeft hij niks te eten gehad.' vult Jan aan. Als wij dichterbij komen, legt het varken zijn snuit op de bovenste plank van het schot en kijkt ons met zijn vriendelijke ogen aan. 'Dadelijk schiet de slager hem dood, dat vind ik niet leuk', hoor ik Jan zeggen. 'We moeten toch eten!?', zegt Dré.

Een nieuwe tijd

De jaren zestig zijn een tijd van gestage vooruitgang. De woonruimte wordt uitgebreid, machines vernieuwd en bijgekocht. Achter de woning komt in 1963 een bedrijfsgebouw waar een nieuwe slagerij en worstmakerij moesten komen.

De geltebok van Pauke werd in 1955 bij hoge uitzondering geslacht omdat de buurman er om vroeg. Ook werd wel eens een paard geslacht. Liever hield slager Jan het bij slachten van varkens en runderen. De kinderen Henk, Lel en Hennie als triomfators bij een jachttrofee, want de tijd dat de nijdige bok hen achterna zat was nu voorgoed voorbij.

In de jaren 60 en 70 helpen de kinderen steeds meer mee in het bedrijf. Op de foto Jan en zoon Lei in 1968.

In 1970 wordt gestopt met het slachten in de slachterij.

Jan en Mia achter de toonbank eind jaren 70.

De toekomst ziet er goed uit. De uitbreiding van Grashoek is ook in volle gang. Er komen huizen aan de Johan Spruijtstraat, de Hennepestraat en de Vlasstraat. Maar in de jaren zeventig komt er met de oliecrisis een terugval in de economie. Ook de klassieke dorpsgemeenschap verandert en daarmee ook het koopgedrag. In Panningen verschijnen ook de eerste supermarkten. Gijsen Drinkindustrie stopt in 1969 en Jan Linders wil het pand kopen. Er ontstaat beroering in de Heldense middenstand en Jan Steeghs ondemeemt een poging de verkoop aan Jan Linders bij zijn oude werkgever uit het hoofd te praten. Maar Jo Gijsen blijkt niet te vermurwen.

Toch blijven tot in de jaren zeventig de zaken nog goed gaan. Maar als in 1980 een keuze gemaakt moet worden tussen stoppen of doorgaan, laten de cijfers zien dat het risico erg groot is voor een doorstart door zoon Huub. Een andere tijd is aangebroken die een grote modernisering nodig maakt. Maar het is ook een tijd waarin steeds meer winkels in kleinere dorpen sluiten. Huub ziet dit om zich heen gebeuren en besluit het risico niet te nemen. De slagerij wordt opgeheven. In de jaren negentig sluit ook de laatste levensmiddelenzaak in Grashoek zijn deuren.

Daar ligt het varken op het stoepje. De flinke straal bloed uit zijn keel wordt door mijn vader opgevangen in een kom. Hij leegt de kom telkens in een emmer, waarin Nel met een stok roert zodat het bloed niet gaat klonteren. Moeder Marieke komt al met een

emmer heet water. Piet houdt nog het touw strak dat aan een van de achterpoten bevestigd is. Jan pakt de staart vast, maar het varken beweegt niet meer. Uit een hoge kan wordt kokend water over de huid gegoten. Met een schraper wordt het haar verwijderd. De teennagels worden verwijderd en de pezen van de achterpoten vrijgelegd. Daar gaat een dwarshout doorheen. Met vereende krachten wordt het varken op de ladder gelegd en het dwarshout vervolgens aan een sport vastgemaakt. Nu moet de ladder aan die zijde omhoog getild en tegen de gevel van het huis gezet worden. 'Een prima plek', zegt mijn vader. Achter de hoge lindebomen staat hij hier de hele middag in de schaduw.

Hij begint het varken voorzichtig vanaf de staart naar beneden open te snijden. De blaas en darmen komen in een emmer. De darmen worden later leeggeknepen en verder schoongemaakt om worst mee te maken. Dat schoonmaken van darmen is een zeer tijdrovend karwei. 'Willen jullie dat ik de blaas bewaar?', vraagt mijn vader aan Jan en Dré. 'Ja, dan kunnen we voetballen', roepen de jongens. 'Ik pomp hem zo meteen wel op en hang hem dan in een boom waar hij kan drogen', zegt Piet. Mijn vader gaat verder met het uithalen van de organen uit de borstholte en legt deze in een emmer met koud water om het bloed eruit te laten trekken. Later worden ze aan het dwarshout naast de ladder gehangen. Vader snijdt het varken verder open en haakt de ruggengraat door tot op het zwaard.

Nu kan het beest opengeklapt aan de ladder afkoelen. 'Vanmiddag komt de keurmeester en morgen kom ik dan het varken uitsnijden. Leg de hond maar aan de lijn', zegt mijn vader. 'Ja, dat doe ik', zegt Piet. 'Ik sla ook lakens om het varken heen en zet kippengaas tegen de katten.'

Het geneeschap wordt met heet water schoongemaakt. De jutezak met het verzamelde varkenshaar hangt mijn vader achter aan de fiets. Een opkoper komt regelmatig het varkenshaar ophalen. 'Op naar de soep', zegt mijn vader.

In de jaren 50 was de Past Vullingshastraat nog een zandweg. Links van de weg Ketsersbos. Slagerij Steeghs zie pijl. Helemaal rechts achter de noodkerk.

Foto's: collectie Hark Steeghs

Huisslachter Ariëns Hendrik (Peeters) was een buurman van Jan tijdens zijn jeugd op de Spiesberg. Waarschijnlijk is toen de interesse voor het beroep al gewekt.

Foto: uit 'Reizen door de Peef', Theo Jansen.

De kraamvrouw

Wim van Heukelom

Guttru was huishoudster bij twee oude vrijgezellen, die woonden in een vervallen boerderijtje. Het huis verborg zijn vervuiling en trieste verwaarlozing achter twee brede, dichte lindebomen, die vlak tegen 't keetje leunden. De twee celibatairs zaten er zeer warmpjes bij, maar waren ongelooflijk gierig en nog ongelooflijker onderkomen. En ons Guttruke was zo mogelijk nog vuiler. Erg veel verstand had ze niet. Laat ik het maar ronduit zeggen: zij zag ze lichtelijk vliegen! Zij 'verzorgde' het zielige huishoudentje, voederde de twee celibatairs, de varkens en de kippen en liet verder vuil wat nu eenmaal toch al vuil was.

Guttruke was niet jong meer, al een eind in de vijftig. Dat was geen beletsel voor haar om zo nu en dan jeugdige neigingen te krijgen. Helaas, deze neigingen vonden tot haar spijt bij de beide celibatairs geen weerklank. Dat was nu ook wel weer te begrijpen. Het vrouwtje was schuwlelijk, klein en zonder model. Zij was zo onsmakelijk om te zien, dat zelfs die vuile, oude jongemannen er geen goesting in hadden. En omdat haar bekoorlijkheden geen succes boekten, besloot Guttruke van dienst te veranderen en een advertentie te zetten in ons plaatselijk weekblaadje. Lang heeft ze er over gepeinsd en geploeterd, voordat ze de tekst had gewrocht. Dat de advertentie ondanks toch niet geplaatst is, kwam alleen omdat zij het epistel beslist per brief wilde inzenden. In haar onschuld wierp zij de brief in een verkeerde bus, waardoor hij terecht kwam in mijn onbescheiden handen.

Nu stond in ons blaadje op de voorpagina, onmiddellijk onder zijn naam, steeds een advertentie met een plaatje, voorstellende een dikke baby die reclame maakte voor 'Purol' als middel tegen ruwe handen. Wat die baby daarmee te maken had, heb ik nooit begrepen.

Enfin, Guttruke hoopte op een nieuwe betere dienst en had dus de volgende tekst opgesteld, daarbij in het adres, gezien haar lichtelijke onnozelheid, de naam van het blaadje en de Purolbaby combinerend.

U weet al waarom deze oproep geen succes had. Toch heeft Guttruke een nieuwe dienst gekregen in een naburig dorp. En daar vond zij haar grote liefde! Hij heette Mop-Tinus, een ruwe boom van een vent, net zo verwaarloosd als Guttruke. Hij werkte hier en daar als dagloner, stak wat turf in de Peel en zijn schamele verdiensten zette hij om in opwekkende, eventueel benevelende drankjes. Zijn woonstede was een vervallen boerderijtje met een half dak, kapotte met papier 'gerepareerde' ruiten, een schief in de hengsels hangende deur en een vol onkruid staand tuintje.

Guttruke was al lang ervan overtuigd dat zij best een man waard was. Ze had al eens 'kennis' gehad met een stotteraar. Dat raakte uit.

Als kostbare herinnering heb ik twee minnebrieven van Guttruke uit die periode in mijn bezit. Guttruke zocht contact met Mop-Tinus, die immers 'een eigen huis had' en flinke handen aan 't lijf. En Mop-Tinus was het alleen wonen moe en vond dat 't tijd werd dat een vrouwtjes in zijn huis de scepter zwaaide.

De twee simpele zielen hadden also dezelfde gedachte en dus werd er getrouwd. Toen, na in de echtelijke staat verbonden te zijn, Guttruke als bruidje aan Mop-Tinus arm hangende de kerk verliet, snauwde ze hem, nog onder de toren, toe: 'As nou mar wit, dat 't van nou af met 't zoepen uit is, hè'. Tinus die nooit veel sprak, knikte maar wijselijk ja en dacht er het zijne van.

Het paar betrok de echtelijke woning. Mop-Tinus werkte hier en daar, stak wat turf en dronk op tijd een borreltje. Guttruke scharrelde wat in haar gedoentje rond. Zij ruimde hier de rommel op, om 't daar weer neer te gooien. Zo bleef ook zij aan het werk, terwijl de keet er niet mooier op werd.

Tot op zekere dag de dokter moest komen, want Guttruke was niet erg lekker... Onze brave medicijnman speedde zich naar de patiënte en vond aan haar sponde twee buurvrouwen, die

*Affensie
 Am Middenhimburg.
 Kieuns en Aduer bintieblad
 Bij ouwe handen Luvol.
 Biet zig aan em Roomkote
 boerenheit om teegen Raashen
 in diest te treden.
 J. Opdaher.
 woonachtig bij
 Gebn. Kriebel*

Guttruke zouden moeten bijstaan in haar moeilijke uur. In de kamer stond een oude wieg, netjes opgemaakt, en de buurvrouwen hadden, op verzoek van de 'kraamvrouw' gezorgd voor warm water en wat in dergelijke omstandigheden meer nodig is. En Guttruke lag te wachten.

De brave dokter vroeg - heel onnozel - aan Guttruke, wat er aan mankeerde. Stomverbaasd keek ze hem aan.

"Was dâ nou een dokter? Ik krijg een kiendje, meneer dokter, ziede dâ nie?"

"Wat vertel je me nou, Guttruke! Hoe oud ben je?"

"Negenenvijftig, meneer dokter!"

"Ja maar, menske-lief, dan krijg-de toch geen kiendje meer!"

"O, nee..."

Guttruke werd op slag woest...

"Denkte soms, da'k gek ben? Ik voel 't toch zuiver. Wa witte gij ervan! Hedde gij soms ooit een kiendje gekregen? O, nee? Waar praatte gij dan over? Wa hêk aan zinnen dokter. Ik heb er jou nie meer bij nodig. Ik zal 't wel allenig doen. Ga mar, ga mèt! Heb ik me alles fijn vur mekaar, den helen uitzet, de wieg, alles alles. 't Wèrm water is klaar. 't Kan zo komme. Ik vuul dat 't komt en dan zeet me zinne dokter da'k geen kiendje kan krijgen!"

Ze stikte bijna van woede.

"Ga mèt en ga mèt gauw! Ik heb oe nie meer nodig! D'r zijn nog andere dokters. Ga mèt!"

Onze arne dokter is stilltjes vertrokken - 't verstandigste wat hij kon doen. Mop-Tinus, die fimaal van streek was, heeft een andere dokter moeten halen. Ook hem is het niet gelukt! Guttrukes vertrouwen in dokters was zwaar geschokt... De wieg en de uitzet heeft ze verkocht, maar ze kan nog maar steeds niet begrijpen, dat 't 'kiendje' niet kwam...

"Ik vûilde 't toch zuiver!..."

2e Aanvullend verslag van een nieuwe ooggetuige uit Beringe

Mijn vader gearresteerd

Vester Reijnders

(slot)

Naar aanleiding van de artikelen in *De Moennik* van juli en november 2013 (nummers 48 en 49) belde Jac Janssen uit Panningen op met de mededeling dat hij mijn vader in Beringe had zien rennen en een deur had zien binnen gaan. Daar wilde ik het fijne van weten natuurlijk. Is er een ultieme waarheid?

Jac Janssen (Sjaak van Nollen Dreeske) was 10 jaar toen hij mijn vader weg zag vluchten uit café Van der Kop. Hij heeft het gebeure recent bij zijn broer gecheckt en aan mij verteld, voorzien van de nodige foto's en een exacte plattegrond van de vluchtroute die Sjaar Reijnders heeft genomen.

De kop van het Berings kanaal (De Noordervaart)

Jac woonde in 1944 met zijn moeder (vader was gedwongen tewerkgesteld in het Duitse Salzgitter) en zijn acht broers en zussen tussen de bedrijven op de kop van het Berings kanaal. Het was er in die tijd een verzameling van grote en kleine bedrijven: Van der Linden, Landbouwbelang, NV Heldense Graan- en Kunstmesthandel (Létjes Wullum), VIOS/Van der Kop, de werkplaats van Thomas Michalak (bankwerker, geen NSB'er, maar een Rijksduitser), Verkoelens stroschuur, Janssen (transportbedrijf, vader van Jac) en café Verkoelen (Baerke). Ook de remise van de tramlijn bevond zich daar. Tussen al deze bedrijven in woonden de families Michalak, Janssen zelf en Simons (zaakvoerder van Landbouwbelang).

De spurt van mijn vader

Jac speelde met zijn broer Wim langs het kanaal, want in de oorlog gingen ze niet naar school. Plotseling zag hij een man in licht overhemd en donkere bretels: "Zelden iemand zo hard zien rennen." Hij kwam uit de steeg tussen Verkoelen en Landbouwbelang uit en schampte een kar geladen met stro.

Lees door op pagina 40.

Hij rende in volle vaart richting de NV Heldense Graanen Kunstmesthandel. Daar ging de deur aan de kanaalzijde (zie foto pag. 39) achter hem dicht en verdween hij onder een stapel jute zakken. Moeder Janssen riep haar twee jongens onmiddellijk naar binnen en verbood hen naar buiten te gaan, om zo te voorkomen dat ze door de Duitsers ondervraagd zouden worden. (Mogelijk is Sjaar veel later op de dag pas in het bed beland bij de familie Simons, want onder gebruikte jute zakken hou je het geen etmaal uit; zie het artikel in nr. 49.)

ENGELS
B A K S T E E N

Steenstraat 8
Panningen

Graphic Products
Telefoon 2
5941 35 Panningen
Tel. 077-304 09 36
info@dtp-group.nl
www.dtp-group.nl

*Sterk in vormgeving
en reclame...*

SCAN DE QR-CODE OF
GA NAAR ONZE WEBSITE
WWW.DTP-GROUP.NL

MAXWELL

• deskundig • betaalbaar • dichtbij

Producten van morgen en service van toen. Dat is Maxwell vandaag!

Rob Leurs juwelier Panningen

Markt 34

Bruna Boekhandel Panningen

Markt 29

Bouten Groep Panningen

Wielweg 1

Janssen uitvaartverzorging Panningen

Loosteeg 19*

C1000 Van Beek Panningen

Kerkstraat 43

Adverteren vroeger (1968) en nu

HEROPENING

HET DOET ONS GROTE GENOEGEN
U TE KUNNEN AANDELEN,
DAT WI TRANS ONZE GEHEEL GEMODERNEERDE
WINKEL ZULLEN HEROPENEN
OP DINSDAG 6 FEBRUARI OM 4 UUR.
WI ZULLEN HET ZEER OP PRIJS STELLEN
U OOK TE MOGEN BEHOEVEN.

Slagerij Jan Rutten

MARKT 73 PANNINGEN - TELEFOON 1847

HEROPENING

Woensdag 7 febr.
starten wij
met de verkoop!

Als openingsreclame
bieden wij U aan:

Vogels carbonade 200 gram	f 4,45
Halscarbonade 200 gram	f 3,55
Gedroevt rosvand 100 gram	f 6,40
Gedroevt schouderstuk 100 gram	f 6,65
Stoekrosvand 100 gram	f 9,25

Markt 73 | 5981 AP Panningen | (077) 306 17 23
info@slagerijrutten.nl | www.slagerijrutten.nl

't Land van Peel & Maas

Openingstijden Streekmuseum 't Land van Peel en Maas

mei t/m september:
dinsdag t/m zondag
van 13.00 uur - 17.00 uur
(maandag gesloten)

oktober t/m april:
elke woensdag en zondag
van 13.00 uur - 17.00 uur
behalve eerste kerstdag en nieuwjaar

carnavalszondag, eerste paasdag en
pinksterdag gesloten
paasmaandag en pinkstermaandag open

Openingstijden verenigingslokaal (Documentatiecentrum)

elke maandag
van 19.00 uur - 21.30 uur
elke woensdag
van 14.00 uur - 17.00 uur

Adres: Heemkundevereniging Helden / Streekmuseum 't Land van Peel en Maas
Aan de Koeberg 3, 5988 NE Helden. Website: www.moennik.nl
Tel. 077-308 15 55 (museum) Tel. 077-324 02 44 (doc.-centrum).